

MAKROEKONOMIE

Základní kurz

Tomáš Pavelka

Autor: Ing. Tomáš Pavelka, Ph.D.

Ing. Tomáš Pavelka, Ph.D. (nar. 1975) absolvoval provozně podnikatelský obor na zemědělské fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. V roce 2003 úspěšně dokončil doktorské studium na Národohospodářské fakultě Vysoké školy ekonomické v Praze v oboru Obecné ekonomické teorie a dějin ekonomických teorií. Pedagogicky působil na katedře makroekonomie Národohospodářské fakulty Vysoké školy ekonomické v Praze a katedře ekonomických teorií Provozně ekonomické fakulty České zemědělské univerzity v Praze. V současnosti vyučuje kurzy makroekonomie a mikroekonomie na Vysoké škole ekonomie a managementu a Vysoké školy ekonomické v Praze, zároveň je ekonomickým analytikem Českomoravské konfederace odborových svazů. Pedagogicky spolupracuje také s Institutem svazu účetních. Je autorem několika populárních a odborných ekonomických článků a publikací cvičebnicového charakteru.

Recenzenti: Mgr. Pavel Neset

Ing. Václav Žďárek

Vydalo nakladatelství a vydavatelství MELANDRIUM
v roce 2006, vydání první
Sazba: MELANDRIUM
Polygrafické zpracování: DRUCKVO, spol. s r.o.

© Ing. Tomáš Pavelka, Ph.D., 2006

ISBN 80-86175-45-6

Obsah

Předmluva	2
Úvod do makroekonomie	4
Ukazatele ekonomické výkonnosti	15
Výdaje a rovnovážný hrubý domácí produkt	35
Peníze	61
Agregátní poptávka a agregátní nabídka	83
Hospodářské cykly a ekonomický růst	99
Nezaměstnanost	115
Inflace	134
Měnový kurz	162
Platební bilance, zahraniční zadluženost	181
Měnová politika – shrnutí	196
Fiskální politika – shrnutí	218
Mezinárodní obchod a obchodní politika	245
Řešení příkladů a úkolů	262
Glosář	264
Seznam použitých zkratk	275
Seznam použité a doporučené literatury	277
Odkazy na statistická data	278

Předmluva

Vážení čtenáři,

učební text, který právě držíte v rukách, si klade za cíl seznámit studenty se standardními základy makroekonomie. Pokrývá všechny nejdůležitější okruhy makroekonomické problematiky. Tento text, který byl primárně napsán jako učební pomůcka pro studenty Vysoké školy ekonomie a managementu, vychází a značně rozšiřuje původní text, jenž byl studentům této školy k dispozici v elektronické podobě v minulosti. Díky laskavému svolení Vysoké školy ekonomie a managementu mohl být tento text vydán také v nakladatelství Melandrium.

Po seznámení s úvodem do ekonomie a základními ekonomickými subjekty v ekonomii je v druhé kapitole věnována pozornost nejčastěji používanému ukazateli výkonnosti ekonomiky: hrubému domácímu produktu, včetně ukazatelů z něho odvozených. Ve třetí kapitole se probírá první z ekonomických modelů, a to model důchod výdaje. Dovíme se, jak je jednotlivými faktory determinován rovnovážný produkt. Čtvrtá kapitola je zaměřena na peníze. Mimo jiné ukážeme, jak dochází v ekonomice k tvorbě peněz. V páté kapitole se seznámíme s modelem agregátní poptávky a agregátní nabídky. Bude vysvětleno, jak je právě interakcí agregátní nabídky a poptávky determinován reálný produkt a cenová hladina. Šestá kapitola se skládá ze dvou podkapitol. V té první je věnována pozornost krátkodobým výkyvům ekonomik, ve druhé pak jejich dlouhodobému růstu. V sedmé a osmé kapitole jsou probírány dva nejčastěji zmiňované makroekonomické problémy: nezaměstnanost a inflace. Vztahu domácí ekonomiky se zahraničím jsou věnovány následující dvě kapitoly. V deváté kapitole se podrobněji seznámíme s problematikou měnového kurzu a v desáté kapitole s problematikou platební bilance. Jedenáctá kapitola shrnuje úlohu centrální banky v ekonomice. Dvanáctá kapitola pak shrnuje úlohu vlády v ekonomice. Poslední třináctá kapitola pojednává o teoriích mezinárodního obchodu a obchodní politice.

Celý text je doplněn, v době psaní, nejčerstvějšími statistickými daty, které mohou osvětlit a oživit probíranou teorii.

Při psaní textu jsem se striktně držel jednoho základního pravidla, jehož nedodržování mi občas vadilo v některých jiných publikacích, a to pravidla nevnucovat v žádném případě čtenáři můj osobní názor na

fungování ekonomiky. Celý text je proto koncipován tak, aby poskytl čtenáři pomoc pro vytvoření vlastního názoru o makroekonomických záležitostech, které ho obklopují v každodenním životě. Neobsahuje tudíž žádné hodnotové soudy, typu: má vláda zasahovat do ekonomiky nebo ne, v jakém rozsahu má být centrální banka nezávislá, máme v České republice vysoké daně nebo ne, apod.

Pro procvičení jednotlivých témat a pro prohloubení znalostí bych studentům doporučil cvičebnici: *Pošta, V., Sirůček, P.: Makroekonomie. Základní kurz. Cvičebnice. Slaný, Melandrium 2006.* Pro lepší pochopení probíraných témat je také vhodné prostudování vývoje ekonomické teorie, zde bych doporučil např. text: *Sirůček, P.: Průvodce dějinami standardních ekonomických teorií. Slaný, Melandrium 2003.*

Na závěr bych chtěl jmenovitě poděkovat několika osobám: Lindě Majerové, bez ní by tento text vyšel pravděpodobně až po uplynutí mnohem delší doby, Ing. Honzovi Martinovi Rolencovi za jeho pomoc při tvorbě první verze tohoto textu a také oběma recenzentům za jejich podnětné připomínky: Mgr. Pavlovi Neseťovi a Ing. Václavovi Žďárkovi. Budu vděčen za jakékoliv připomínky, které mi můžete zaslat na následující mailovou adresu: pavelka.tomas@centrum.cz

Praha, červen 2006

Tomáš Pavelka

Poznámka k druhému vydání

V tomto druhém vydání jsem zejména aktualizoval některé grafy podle nejnovějších dostupných statistických dat. Také jsem opravil některé nepřesnosti z prvního vydání, za které se samozřejmě omlouvám. Chtěl bych zde také poděkovat kolegům z katedry mikroekonomie VŠE v Praze za jejich připomínky k prvnímu vydání.

Zároveň bych chtěl čtenáře upozornit na mou webovou stránku: <http://pavelkatomas.com>, na které najdou případná upřesnění tohoto vydání a také nejnovější data.

Praha, únor 2007

Tomáš Pavelka